

Illustrierte Weltgeschichte, herausgegeben von Dr. S. Widmann, Dr. P. Fischer u. Dr. W. Felten. München. Allgemeine Verlagsgesellschaft. — Dobili smo prve tri sešitke tega znamenitega in lepega dela, ki popisujejo eno najvažnejših dob svetovne zgodovine: Francosko revolucijo in Napoleonove vojske. Velika prednost te zgodovine je, da se popisujejo dogodki z vso objektivnostjo, a silno živahno in zanimivo.

Pisatelji se ozirajo v prvi vrsti na ideje tedanjih časov, iz katerih je nastala revolucija, in se varujejo protiverskih tendenc, s katerimi so po navadi pisane take knjige. To delo priporočamo vsem, zlasti, ker je okrašeno z lepimi zgodovinskimi slikami umetniške vrednosti. Izšlo bo v štiri-desetih zvezkih po 1.20 K (se naroča v „Katoliški bukvarni“ v Ljubljani).

Kruci na Spodnjem Štajerskem. Marib. 1905. Založil Murški. Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. Str. 68. — K dvestoletnici slovenske zmage nad Kruci je izšla knjižica, ki popisuje Kruce in njihova grozodejstva. Dr. Fr. Kovačič popisuje najprej razmerje avstrijskih dežel do Ogrske v XVII. stoletju v točnem zgodovinskem pregledu, potem pa sledi M. Slekovec spis o Krucih. Ti so dobili svoje ime od „križarjev“ (cruciat),

ogrskih kmetov, katerih se je čez 10.000 dvignilo, da gredo nad Turka. A njihov vodja Jurij Dosa jih je vodil proti grajščakom, ropal in plenil, kar se je dalo. Odtlej so imenovali take roparje sploh „Kruce“. Hodili so mnogo let plenit na Štajersko. Naša slika, ki jo ponatiskujemo baš iz te knjižice, nam kaže po mnenju pisateljevem tak boj s Kruci na Murskem polju l. 1683.

Zupnik Pornat vodi svoje ljudi v boj, da brani Krucem prehod čez Muro. Slika je visela čez sto let v župnijski cerkvi sv. Križa, in zdaj je v Ljutomeru.

Golica in Kadilnikova koča.

Zgodovinske in potopisne črtice. Spisal dr. Jos. C. Oblak. V Ljubljani 1905. Tiskali in založili J. Blasnik nasl. Str. 90. — V tej knjižici imamo življenjepis hribolazca Fr. Kadilnika in njegova „Popotna pisma“, ki so zanimiva kot začetki slovenskega planinskega slovstva.

Janežičeva slovnica.

Spisal Gabriel Maj-

cen k petdesetletnici „Slovenske slovnice“ Antona Janežiča. V Ljubljani. Tiskala „Katoliška tiskarna“ 1905. Str. 160. Ta knjižica je izšla kot ponatisk iz „Dom in Sveta“.

Osebna dohodnina. Četrto poglavje zakona z dne 25. okt. 1896. št. 220 držav. zak. o neposrednih osebnih davkih s pojasnili, za-

DEKLICA IZ ROŽNE DOLINE.

devnimi odločbami c. kr. upravnega sodišča in raznimi vzorci. Uredil in sestavil Valentin Žun, c. kr. davčni nadzornik. V Kranju 1905. Izdalo društvo „Pravnik“. Cena K 1'20. — Koristna in potrebna knjižica!

HRVAŠKA.

I. S. Turgenjev: **Oci i djeca**. Preveo Mirko Divkovič. U Zagrebu. Izdala „Matica Hrvatska“. 1904.

Leta 1893. je začela podajati „Matica Hrvatska“ svojim članom vsako leto nov književni dar: „Slovensko knjižnico“, ki prinaša prevode iz vseh slovanskih jezikov. Izmed dvanajstih snopičev, ki so izšli do lanskega leta, obsega pet snopičev izbrane pripovedi velikega ruskega književnika Ivana Sergijeviča Turgenjeva. Roman „Oci i djeca“, ki ga je prinesla „Slovenska knjižnica“ v prevodu l. 1904., spada med Turgenjevove socialno-politiške takoimenovane nihilistične romane in je izšel l. 1862. v mesečniku „Ruski vestnik“. Pisatelj nam slika v njem stremljenje nove stranke, ki se je pojavila v VI. desetletju minulega stoletja in hotela prevreči ves obstoječi družabni red tužne Rusije. Začetniki te struje so se navzeli hegeljanizma in francoskega socializma ter so se lotili z vsemi močmi dela na socialnem polju. V romanu „Oci i djeca“ nam kaže Turgenjev na podlagi lastnih opazovanj in izkušenj prepad, ki je zijal med staro generacijo, ki je bila prepojena z nekim bolnim abstraktnim idealizmom, in med novo, katere zastopnik je glavni junak v romanu, zdravnik Bazarov. Ta je pisatelju najbolj simpatična oseba v tem delu in Turgenjev se strinja z njim v vsem, izvzemši njegove nazore o umetnosti. Zakaj je naslikal Bazarova kot sovražnika umetnosti, nam pove v svojih literarnih spominih iz leta 1869., ko pravi: „Ko sem slikal Bazarova kot nasprotnika umetnosti, nisem imel pri tem hudobnega namena, da bi bil žalil mlado generacijo, temuč storil sem to zato, ker sem imel pred očmi nekega znanca, zdravnika D., in ker sem isto opazil tudi pri drugih osebah njegovega stanu. „Življenje jih je napravilo take“, sem si mislil; jaz nisem imel pri tem namena koga dražiti ali pa si izmišljovati, temuč hotel sem naslikati neko gotovo osebo“. Mladorusi ali nihilisti, kakor jih že imenujemo, so se jezili nad Turgenjevom, ker kaže v celem romanu veliko razliko med Bazarovimi teorijami in praktičnim življenjem njegovim. Dalje so mu zamerili tudi besedico „nihilist“, katero je on prvi rabil. V

zgoraj omenjenih spominih pravi, da s to besedico ni mislil žaliti mladorusov, temuč da je rabil besedo zato, ker se mu je zdela najprimernejša. V celem romanu se kaže gorka ljubezen pisateljeva do tlačnega ruskega mužika, čigar dušo je Turgenjev tako natančno poznal; v 13. poglavju pa nam izborna slika emancipirano rusko ženo Evdoksijo Kukšinovo.

Gotovo spada ta roman med najboljša Turgenjeva dela in brez dvoma med najboljše proizvode ruskega realizma. Mirko Divkovič je podal Hrvatom jako dobro prestavo, ki se z lahkoto čita; vse tuje izraze je pojasnil pod črto in istotam prestavil vse latinske, angleške in francoske stavke, katere govore različne osebe v romanu. Slovenci imamo prestavo tega romana že od leta 1888. izpod peresa Ivana Gornika. A.M.

Milan Marjanovič — **Karijera**. Roman naših dana. — Na Rieci 1905. Naklada „Novog lista“. Str. 487. Ciena 2 krune. — Pred dvema letoma nam je Marjanovič napovedal v svojih „Fragmentih“ s patetično gesto in samozavestnim obrazom svoje „obračanje k velikoj umjetnosti života“ od „zapadno-europske dekadentske, intimne umjetnosti“. Radovedno smo čakali dela „velike umetnosti življenja“, toda zadnji njegov roman nas je prepričal, da ga najbrže nikdar ne dočakamo. Če bi pa imela biti njegova „Karijera“ delo „velike umetnosti života“, potem je že vse eno, če ostanemo pri starem — pri „dekadentski, intimni umjetnosti“. Kajti to njegovo delo kaže še popolnoma jasno mnoge napake tiste struje, katero je hotel pisatelj s „Fragmenti“ zapustiti. Menimo zlasti tisto moderno razkosanost in raztrganost, tisto dekadentno tavanje med svetovnimi naziranjmi, tisto onemoglost in pešanje moške volje in energije. Pisatelj nam je pokazal množico značajev — bolje ljudi — in niti enega med njimi ne bi mogli imenovati lepega in prikupnega. Vsi se pehajo za karijerami, ki so jim edini vzor, edina sreča, kateri vse žrtvujejo. Po čudnem naključju so vsi ti ljudje npravno propali in še po čudnejšem naključju stoji npravna propalost v tesni zvezi s karijero: Vsi napravijo dobro karijero, edini Steberski, ki zavoljo fizične impotence ne more biti nemoralen, ta gre v prezgodnji — pokoj. Da smo hudobni, bi rekli, da je to edina misel, ki smo jo dobili iz celega dolgega romana. Niti eden žarek ne posveti v to temo. Glavni junak Ivo Mikec je zastopnik cele te po karijeri stremeče družbe: brez dela, brez prepričanja, brez misli, z lepim geslom: „Enkrat živimo!“, hlepeč le po zabavi in udobnosti, npravno propal in onemogel človek — ta mož doseže lepo karijero. Ničesar